

اندیشه‌های غرب آسیا

بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات

منطقه‌ی غرب آسیا، حوزه‌ی دیپلماسی و سیاست خارجی

شماره ۶۹

گزارش‌های هفتگی

اسفند ۱۳۹۶

اندیشکده راهبردی تبیین

مجموعه گزارش‌های هفتگی

بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات منطقه‌ی غرب آسیا، حوزه‌ی دیپلماسی و سیاست خارجی

شماره ۶۹

وبگاه اندیشکده: www.Tabyincenter.ir

نشانی: تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش، خیابان نسترن، پلاک ۳۲، واحد ۱۱

کد پستی: ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر: ۲۶۱۵۳۲۳۹

فهرست

- ۸ مهم ترین اخبار و تحلیل های راهبردی منطقه
- ۸ ۱- بی اعتنایی تروریستها به قطعنامه در غوطه شرقی؛ نزاع برای بقا
- ۹ ۲- بازگشت بندر بن سلطان؛ تغییری در راه است؟
- ۱۰ ۳- چرا عربستان از حریری دعوت کرد؟
- ۱۱ مهم ترین اخبار و تحلیل های حوزه سیاست خارجی
- ۱۱ ۴- تحریم گروه های مقاومت اسلامی؛ جدیدترین خواسته FATF از ایران
- ۱۳ ۵- خرید تسلیحات، فقط از آمریکا!
- ۱۵ ۶- دلایل و پیامدهای شکست دیپلماسی ضد ایرانی جبهه غرب در شورای امنیت
- ۱۶ ۷- آلمان و توقف فروش سلاح به ائتلاف ضد یمن

خلاصه مدیریتی

کثرت اخبار و سرعت بالای تحولات منطقه غرب آسیا موجب شد اندیشکده راهبردی تبیین تلاش کند در گزارشی ضمن طرح مهم‌ترین اخبار و تحولات منطقه، دلایل، اهداف و پیامدهای تحولات را به صورت هفتگی بررسی نماید. مبنای کار گزارش بر ارائه راهبردی‌ترین و مهم‌ترین اخبار و تحولات هفتگی قوام یافته است. علاوه بر بررسی اخبار و تحولات میدانی منطقه، پرداختن به اخبار و تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی و ارائه تصویری مختصر از اهداف بازیگران این حوزه و پیامدهای این اخبار و تحولات، مقصود دیگر گزارش هفتگی اندیشکده راهبردی تبیین است.

عناوین مورد بررسی در این شماره:

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های راهبردی منطقه

بی‌اعتنایی تروریستها به قطعنامه در غوطه شرقی؛ نزاع برای بقا

بازگشت بندر بن سلطان؛ تغییری در راه است؟

چرا عربستان از حریری دعوت کرد؟

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی:

تحریم گروه‌های مقاومت اسلامی؛ جدیدترین خواسته FATF از ایران

خرید تسلیحات، فقط از آمریکا!

دلایل و پیامدهای شکست دیپلماسی ضد ایرانی جبهه غرب در شورای امنیت

آلمان و توقف فروش سلاح به ائتلاف ضد یمن

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های راهبردی منطقه

۱- بی‌اعتنایی تروریستها به قطعنامه در غوطه شرقی؛ نزاع برای بقا

پس از آنکه آتش‌بس ۷ ماهه در نتیجه‌ی مذاکرات آستانه در غوطه‌ی شرقی دمشق برقرار شد، تروریست‌ها با حمله به «اداره مرکبات» آتش‌بس را نقض کردند. در پی این اقدام، دولت سوریه برای بازپس‌گیری این منطقه با تروریست‌ها درگیر شد و تصمیم گرفت به حضور تروریست‌ها در غوطه شرقی پایان دهد. با شروع عملیات پاکسازی، شورای امنیت جلسه تشکیل داد و به اتفاق آرا قطعنامه آتش‌بس یکماهه در این منطقه صادر شد اما اکنون خبرها از بی‌اعتنایی به این آتش‌بس حکایت دارد.

تحلیل

طرف‌های درگیر، منافع مهمی در غوطه دارند بنابراین کوچکترین حرکتی از طرف مقابل موجب نقض آتش‌بس خواهد شد. دولت سوریه با پاکسازی این منطقه خواهد توانست امنیت دمشق را به طور چشمگیری افزون کند و از تهدید تروریست‌ها رهایی یابد. تروریست‌ها نیز برای بقای خود و حفظ موقعیت راهبردی‌شان در نزدیکی دمشق مجبورند با تمام توان در مقابل ارتش سوریه مقاومت کنند.

حامیان بین‌المللی هم در همین راستا تمام قد در کنار هم‌پیمانانشان قرار گرفته‌اند تا منافعشان را کسب کنند. روسیه با حمایت هوایی از دولت سوریه کوچکترین حرکت تروریست‌ها را پاسخ می‌دهد و برخی کشورهای غربی و عربی حامی تروریست‌ها نیز تلاش می‌کنند بقای هم‌پیمانانشان را با حمایت سیاسی تضمین کنند.

۲- بازگشت بندر بن سلطان؛ تغییری در راه است؟

روز گذشته دربار آل سعود از بازدید ۱۲ ساعته «بندر بن سلطان» از مرکز تحقیقات و امور اطلاع رسانی وابسته به سازمان اطلاعات عربستان و سخنرانی او در کنفرانسی امنیتی - سیاسی در این مرکز خبر داد. در حاشیه این دیدار حضور خالد العیسی رئیس دفتر دربار سلطنتی عربستان برای استقبال رسمی از این شاهزاده ی به حاشیه رانده شده، می تواند نشانه ای برای بازگشت بندر بن سلطان به سیستم امنیتی عربستان تعبیر شود.

با توجه به سوابق بندر بن سلطان و در اختیار داشتن سکان سازمان امنیت عربستان از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ در کنار نقش او در حمایت از گروه‌های تروریستی و بحران آفرینی‌های ریاض در سوریه، عراق و لبنان، حضور او در سازمان امنیتی عربستان بعد از نزدیک به ۳ سال دوری، می تواند از اهمیت برخوردار باشد.

در صورت بازگشت او به سازمان امنیت عربستان، در آینده می توان شاهد افزایش تحرکات امنیتی این کشور در منطقه بود و نتیجه آن می تواند پیچیده تر شدن حل بحران‌های منطقه‌ای، فعال شدن و گسترش گروه‌های تروریستی و حتی آغاز بحران‌های جدید در منطقه باشد.

۳- چرا عربستان از حریری دعوت کرد؟

پس از استعفای سعد حریری در عربستان سعودی و بحرانی که به تبع آن به وجود آمد، گروه‌های سیاسی مختلف در لبنان طوری رفتار کردند که اهداف سعودی در لبنان نظیر کاهش نقش حزب‌الله در لبنان و منطقه و نیز کوتاه کردن دست ایران از این کشور محقق نشد. این در حالی بود که وقتی حریری به لبنان بازگشت زمان حضور خود در عربستان را یکی از تلخ‌ترین تجربه‌های سیاسی خود بیان کرد. او حالا دوباره به دعوت سعودی به این کشور سفر کرده است.

تحلیل و ارزیابی:

عربستان می‌داند که اگر بخواهد در لبنان نقشی داشته باشد ناگزیر باید از طریق جریان‌های مستقبل که بیشترین پایگاه اجتماعی سنی را در لبنان داراست عمل کند. لذا به نظر می‌رسد این سفر در راستای کاهش تنش میان این جریان و سعودی انجام گرفته است. سعودی می‌داند که تا انتخابات پارلمانی در لبنان حدود ۳ ماه بیشتر زمان باقی نمانده است و برای پیشبرد اهداف سیاسی خود در لبنان و منطقه لازم است یک جریان سیاسی قدرتمند متمایل به خود در صحنه‌ی سیاسی لبنان داشته باشد تا بتواند با جریان مقابل موازنه کند.

پذیرفته شدن دعوت از سوی حریری نیز نشان‌دهنده‌ی این است که سعودی تضمین‌هایی محکمی به او داده است که سفر او خطری برای سعد و خانواده‌اش ندارد و در این راستا به گزارش الجزیره مصر و فرانسه نقش واسطه را بازی کرده‌اند.

مهم‌ترین اخبار و تحلیل‌های حوزه سیاست خارجی

۴- تحریم گروه‌های مقاومت اسلامی؛ جدیدترین خواسته FATF از ایران

با امضای برجام ایران پذیرفت تا در ازای خروج نامش از لیست کشورهای غیر همکار گروه ویژه اقدام مالی یا FATF مقررات این نهاد بین‌المللی در مورد مبارزه با پول‌شویی و شفافیت مالی را اجرا کند. اما این نهاد در جلسه روز گذشته خود تصمیم گرفت نام ایران همچنان در لیست کشورهای غیر همکار باقی بماند.

تحلیل و ارزیابی

در جلسه تیرماه سال جاری علی‌رغم انجام تعهدات موردنظر این نهاد، نام ایران در لیست کشورهای غیرهمکار معروف به لیست سیاه باقی ماند. کشورهایی که نام آنها در لیست سیاه FATF قرار دارد با موانع متعدد بین‌المللی جهت انجام امور پولی و مالی بین‌المللی مواجه هستند.

با وجود اینکه در فاصله جلسه تیرماه تا جلسه دیروز، دولت ایران دو کنوانسیون موردنظر این نهاد تحت عناوین «کنوانسیون مبارزه علیه تأمین مالی تروریسم» و «کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان‌یافته فراملی» را به تصویب مجلس شورای اسلامی رساند، اما نتایج منتشره از جلسه دیروز FATF نشان می‌دهد نام ایران همچنان در لیست کشورهای غیرهمکار باقی خواهد ماند.

خواسته اصلی FATF چیست؟

این نهاد در بیانیه اخیر خود ۹ مورد را مشخص کرده است که می‌باید توسط ایران انجام شوند تا نام آن از لیست سیاه حذف شود. اولین مورد از ایران می‌خواهد استثنائاتی را که در قوانین خود برای کمک به گروه‌های ضد اشغال خارجی، استعمارگرایی یا نژادپرستی در نظر گرفته است را حذف کند.

تعبیر ساده‌تر خواسته FATF قطع حمایت از گروه‌های مقاومت اسلامی مانند حزب‌الله لبنان، انصارالله یمن و حماس است. همچنین این درخواست نشان می‌دهد FATF تعریف و تعبیر خود از گروه‌های تروریستی را با تعریف کشورهای غربی منطبق کرده است.

۵- خرید تسلیحات، فقط از آمریکا!

با افزایش زمزمه‌ها مبنی بر احتمال خرید سامانه‌ی اس ۴۰۰ روسیه از سوی عراق، هیدر ناوورت (سخنگوی وزارت امور خارجه آمریکا) درباره‌ی هرگونه قرارداد نظامی با روسیه، به این کشور و دیگر کشورها هشدار داد.

پیش‌ازاین نیز آمریکا ترکیه را به دلیل خرید این سامانه تهدید کرده بود.

تحلیل و ارزیابی:

بخش ۲۳۱ قانون «مقابله با دشمنان آمریکا از طریق تحریم» (کاتسا) که در اوت سال گذشته‌ی میلادی از سوی کنگره‌ی آمریکا علیه کشورهای ایران، روسیه و کره شمالی تصویب شد، رئیس‌جمهور ایالات متحده را بر آن می‌دارد که حداقل پنج تحریم علیه بخش‌های نظامی و اطلاعاتی روسیه وضع نماید.

تهدید عراق و ترکیه و دیگر کشورهای که قصد خرید تسلیحات از روسیه را دارند، بر اساس همین قانون انجام گرفته است.

می‌توان گفت آمریکا دو هدف را از این سیاست دنبال می‌کند:

افزایش وابستگی حداکثری کشورها در حوزه‌های نظامی به ایالات متحده؛

جلوگیری از افزایش نفوذ روسیه در این حوزه.

چنین سیاست‌هایی که تداعی‌کننده‌ی روابط دو کشور در دوران جنگ سرد است،

هرچند ممکن است تأثیرات محدودی بر فروش تسلیحات روسی داشته‌باشد، اما بعید به نظر می‌رسد نتیجه‌ی مدنظر ایالات متحده را برای آن کشور حاصل نماید.

پیامد: اعمال فشار بر روسیه و تهدید دیگران جهت عدم خرید تسلیحاتی از آن کشور، می‌تواند همکاری روسیه را با کشورهای که تحریم‌های آمریکا برای آنها اهمیت بالایی ندارد (نظیر ایران) تقویت نماید.

۶- دلایل و پیامدهای شکست دیپلماسی ضد ایرانی جبهه غرب در شورای امنیت

در جلسه روز گذشته شورای امنیت سازمان ملل متحد با دستور کار «تصمیم‌گیری درباره تمدید تحریم‌های یمن و ادامه فعالیت کارگروه کارشناسان سازمان ملل در این کشور» تلاش کشورهای انگلستان، آمریکا و فرانسه برای محکوم کردن ایران با شکست مواجه شد.

تحلیل و ارزیابی

کشورهای غربی به پیشگامی انگلیس با تهیه پیش‌نویس قطعنامه‌ای تلاش داشتند تا ایران را به دلیل آنچه «کمک تسلیحاتی به حوثی‌ها» می‌نامیدند، محکوم کنند. این دیپلماسی ضد ایرانی با توی روسیه به‌عنوان یکی از اعضای دائم شورای امنیت ناکام ماند.

عمده‌ترین دلیل شکست دیپلماسی ضد ایرانی غرب در شورای امنیت، تمرکز بر پیگیری مواضع خصمانه سیاسی خود علیه ایران، بجای پرداختن به موضوع بحران یمن است. به عبارتی دقیق‌تر مشی جبهه غرب در استفاده ابزاری از بحران‌های منطقه‌ای و نهادهای بین‌المللی برای اقدام علیه کشورهای ناهم‌سو با خود و انحراف اذهان عمومی از جنایات جنگی کشورهایمانند عربستان سعودی را باید اصلی‌ترین دلیل شکست دیپلماسی ضد ایرانی اخیر آن‌ها دانست.

برجسته‌ترین پیامد اقدام کشورهای غربی در سیاسی‌کاری و سوءاستفاده از نهادهای بین‌المللی می‌تواند اعتماد و مشروعیت زدایی از نهادهایی مانند شورای امنیت باشد که به کارکرد آن در حل و فصل مسائل مربوط به صلح و امنیت بین‌المللی آسیب وارد می‌کند.

۷- آلمان و توقف فروش سلاح به ائتلاف ضد یمن

پس از توافق احزاب دموکرات مسیحی و سوسیال دموکرات آلمان در راستای تشکیل دولت ائتلافی در این کشور، اعلام شد که آلمان از آن‌پس، صادرات سلاح به عربستان و دیگر کشورهای عضو ائتلاف ضد یمن را متوقف خواهد کرد.

در واکنش به این تصمیم، عادل الجبیر، وزیر خارجه‌ی عربستان، اعلام کرد این کشور نیازی به تسلیحات آلمانی ندارد و می‌تواند سلاح‌های موردنیاز خود را از جاهای دیگری تأمین کند.

تحلیل و ارزیابی:

پس از آنکه آنگلا مرکل در سفر سال گذشته‌ی خود به عربستان سعودی بر توقف حملات هوایی این کشور به یمن تأکید نمود، زمزمه‌هایی از کاهش و یا توقف خرید تسلیحات آلمانی از سوی عربستان، شکل گرفت.

با این وجود، این کشور در سال گذشته حدود ۱,۳ میلیارد دلار تسلیحات به کشورهای ائتلاف ضد یمن صادر کرده است.

در این زمینه، دولت آلمان طی سال‌های اخیر به جهت اوضاع وخیم حقوق بشری در عربستان و جنایات این کشور در یمن، از سوی منتقدین تحت فشار قرار دارد.

فروش سلاح از سوی کشورهای اروپایی به بزرگترین ناقضان حقوق بشر طی سال‌های گذشته، به خوبی نمایان‌گر برخورد دوگانه‌ی آن کشورها با این مسئله است.

پیامد:

گرچه توقف صادرات سلاح از سوی آلمان به عربستان به خودی خود تأثیر چندانی بر جاه‌طلبی‌های منطقه‌ای این کشور و جنایات آن در یمن ندارد، می‌تواند زمینه را جهت توقف فروش سلاح به عربستان از سوی دیگر کشورها تقویت نماید.

کثرت اخبار و سرعت بالای تحولات منطقه غرب آسیا موجب شد اندیشکده راهبردی تبیین تلاش کند در گزارشی ضمن طرح مهم‌ترین اخبار و تحولات منطقه، دلایل، اهداف و پیامدهای تحولات را به صورت هفتگی بررسی نماید. مبنای کار گزارش بر ارائه راهبردی‌ترین و مهم‌ترین اخبار و تحولات هفتگی قوام یافته است. علاوه بر بررسی اخبار و تحولات میدانی منطقه، پرداختن به اخبار و تحولات مرتبط با حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی و ارائه تصویری مختصر از اهداف بازیگران این حوزه و پیامدهای این اخبار و تحولات، مقصود دیگر گزارش هفتگی اندیشکده راهبردی تبیین است.

نشانی مادر شبکه‌های اجتماعی

@Tabyincenter

Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱ - ۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران: